

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemam velja:

Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld 40 kr.

V administraciji prejemam velja:

Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za jeden mesec 1 gld.

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.

Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oznanila (inserte) vsprejema upravništvo in ekspedija v „Katol. Tiskarni“ Kopitarjeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvzemši nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Vredništva telefon-števil. 74.

Štev. 275.

V Ljubljani, v sredo 1. decembra 1897.

Letnik XXV.

Badeni — Gautsch.

Mi se za Badenijsko vlado nismo mogli nikoli ogrevati, ker za to v delovanju Badenijske vlade nismo našli nobenega razloga. Za Slovence je bila doba Badenijska le nadaljevanje križevega pota, po katerem Slovence tirajo nasprotni elementi, odkar skoro da vlada v naši državi ustavno življenje. Zato tudi zaupniki našega naroda niso nikdar imeli nobenega zaupanja do Badenija. Da so večkrat, posebno zadnji čas, stali na strani vlade, storili so zato, ker jim je bilo izvoliti s tem manjše zlo.

Zaradi tega tudi ne potočimo Slovenci za Badenijem nobene solze in zaradi tega gledamo tudi mirno v prihodnost, v kateri ima slovenskega naroda stari „prijatelj“ Gautsch voditi posle naše notranje politike. Vkljub temu „prijateljstvu“ novega ministerskega predsednika se Slovincem po deželah, koder bivajo v manjšini, ne more slabše goditi, kakor se jim je dosedaj godilo. Krivice se v najhujšem slučaju morejo le nadaljevati. Sprememba ministerstva nam v tem oziru torej ne olajšuje in ne obtežuje naših razmer. Zato smo glede tega lahko popolno mirni.

Pač pa je zanimivejši način, kako smo zadnje dni prišli od Badenija na Gautscha. Nikdo namreč ne more tajiti, da so pri tem odločevali revolucionarni elementi, ki so govorili svojo besedo na ulici. Ti poulični izgredi vlasti v Gradcu, na Dunaju, v Celovcu in drugod nam kažejo, kako mogočen da je v Avstriji židovski liberalizem in z njim združena revolucionarna socialna demokracija, ki delujeta z žal tako velikim uspehom po name-

nih framaonske lože v propad Avstrije in njenih narodov.

Hujskanje avstrijskih narodov, to je njih geslo in zadnji žalostni dogodki kažejo, kako hvaležna je ta naloga za židovski liberalizem. Kaj je zakletemu sovragu miru mej avstrijskimi narodi na tem, ako sedaj stopijo v opozicijo slovenski narodi, kar se gotovo zgodi, ako se prekličejo jezikovne naredbe? Vsaj to je ravno voda na njegov mlin. Mesarsko klanje mej narodnostmi se nadaljuje in to leža ravno hoče imeti.

Tako se bo nadaljevalo delo, pri katerem bo pšenica cvetela le sovragom države in posameznih narodov in sicer zato, ker je razdrobljen kit, ki naj spaja avstrijske narode v bratski ljubezni na podlagi krščanske pravičnosti, ki za vsak narod neizprosno zahteva: Vsa kemu svoje!

To pa je ravno žalostno, ker načel krščanske pravičnosti nočejo priznati veljavnimi v državi, ker je sploh iz javnega življenja izginil vsak smisel za krščansko pravičnost in sploh za načela pozitivnega krščanstva.

Dogodki zadnjih dni pa nam osvetljujejo še drugo značilno dejstvo, da namreč moderna šola vzgaja tak naraščaj, kakoršnega potrebujejo sovragi države za svoje revolucionarne namene.

Židovski in nemško-nacionalni dijaki, to so bile tolpe, katere so zadnje dni soc. demokratije vodili po ulicah na boj. Vidi se, kako daleč segajoči so nameni židovske internacionale in kako se v javnem življenju vse vdinjuje v njeno službo. V takih okoliščinah nimamo pričakovati nič dobrega, naj je na čelu vlade bil Badeni ali pa Gautsch.

Demonstracije in izgredi v Celovcu.

Iz Celovca, dne 30. nov.

Celovška fakinaža je slavila zadnje dni pod patronanco slavnega našega mestnega zbora prave origije. Studi se že človeku govoriti in pisati o teh dogodkih, ki imajo toli žalostno ozadje in pri katerih je na ulici igrala največjo vlogo „nadebudna“ mladež srednjih šol. Kdo je potisnil mladež v vsprejeto in kdo je odgovoren za vso — komedijo, ki se je pojavljala zadnje dni o nas, pa je tudi znano! Odgovornost za vse čine zadnjih dni, za ves infamni krik, razbijanje šip itd., zadeva naš mestni zbor, ki je s sejo v soboto zvečer prav izzval vse one dogodke. S silo so hoteli imeti, da liki na Dunaju in v Gradcu izbruhne ljudska strast tudi v Celovcu. Dosegli so namero, ljudstvo je razburjeno nad mero ter nahujskano tudi tu, in baš na to so v bratski zvezi delali nemški nacionalci in socialni demokratje.

Dogodke v nedeljo predpoludnem sem vam opisal. V nedeljo proti večeru je hodila tolpa socialdemokratičnih delavcev v družbi z nemško-nacionalnimi dijaki po mestu prepevajoč znane nacionalne in delavske pesmi. Na kolodvoru je bilo tudi nekaj govorov. Mir v mestu se posebno ni motil.

Zvečer je imelo krščansko-meščansko društvo („Bürger- und Geschäftsverein“) v hotelu Kärntnerhof veselico, katera je bila prav dobro obiskana. Govoril je meščanski učitelj Moser z Dunaja, ter je v prav izbornem, duhovitem govoru razpravljal o verski šoli. Ustanovila se je podružnica katoliškega šolskega društva za vajence. Svirala je mestna godba

LISTEK.

Bogati!

Črtica. — Spisal Karol Zima.

Sam ne vem, kako je to prišlo; ali toliko je gotovo, da sem z jednim hipom silno obogatel: premoženje moje se je štel na stotisočake. — Ne vem se več dobro spominjati, ali sem uglasbil neko opero, katera je tako sijajno vspela, da so jo vsprejela vsa gledališča na jeden mah ter me zato bogato honorirala, — ali sem zadel morda na neko ogersko srečko, ali pa sem na kak čuden način iznašel srebrni rudnik v Severni Ameriki; — nekaj podobnega je bilo, toda bogastvo me je omamilo tako, da sem pozabil celo na izvor svoje sreče. Tudi ne vem več dobro, kdo mi je to naznanil, sem li stvar izvedel po brzojavu ali telefonu ali kako drugače, — tisti hip sem pozabil na vse, kar je sploh kedaj bilo. — Samo to se še spominjam, da sem sedel doma pri mizi in premišljeval, koga bi nahrulil „za večerjo“: in tu dobim tako nepričakovano, tako grozno nepričakovano vest, da sem bogat, da tičim od glave do nog v bogastvu! To je grozno!

Kar divjal sem po sobi. Podile so se mi v glavi misli druga za drugo, načrt za načrtom; bruhal sem iz sebe besede, ki niso bile med seboj v nobeni zvezi. V sobi je šlo vse navskriž; prevračal

sem stole, pograbil borne svoje knjige ter jih pometal na vse strani. A soba je bila premajhna, — hitel sem ven. — Drl sem po ulici dalje, dohiteti sem hotel misli in načrte, ki so se drvili dalje s tako silo, da jih niti slediti nisem mogel.

„Kam pa tako hitro?“ Bil je moj prijatelj.

„Ná, pij, jej! Bogat sem, bogat!“ Vrgel sem mu nekaj tje; ne vém, bil je petak ali desetak.

Hitel sem dalje, vedno dalje, po cestah in ulicah naokoli.

Ustavi me znanec.

„Ti, čuj, jaz sem bogat! Bogat sem kakor nobeden drugi! Pojdiva, pojdiva notri!“

Šla sva v hotel.

„Natakar! Natakar! Kje je natakar!“ Razni gospodje so me čudno pogledavali. Prijatelj je bil v zadregi. Natakar je pritekel.

„Šampanjca prinesite, veste, tri steklenice šampanjca; in pa marsale; prinesite madejre, chartreuse, dve steklenice malage...“

Natakar je bulil oči.

„Kaj stojite tu! Prinesite vender, kar vam rečem; prinesite vse likerje in vina, kar jih imate! Prinesite jedilni list! Torej prinesite!“

Prišli so še trije natakarji.

„Kaj vender gledate! Tu je denar! Plačam naprej!“

Privlekel sem na mizo nekaj bankovcev.

Pila sva in jedla. — Natakar je dobil petak povrh.

Potem sva šla, sam ne vém kam. Vozila sva se z dvema pari konj po ulicah.

Posameznosti tistih dni mi niso več znane. Najel sem si stanovanje sredi mesta. Štiri sobe, najfineje opremljene; nskupil sem si knjig, krasno vezanih, polne omare. Napravil sem si knjižnico, ki je zaslovela po mestu.

Moje ime ni bilo neznano nikomur. Vsa tedanja dobrodelna, pisateljska in druga društva so me volila častnim predsednikom in blagajnikom; vsi mogoči občinski odbori so me volili častnim svojim občanom; vsi znani in neznani časniki so se mi pošiljali „zastonj“. Narodne listine in dopisnice so bile opremljene z mojo sliko; po izložbah so kazali v naravni velikosti mej portrét, leposlovni in politični listi so objavljali moj životopis; — ah častilo me je vse povprek, mene, prvega in najplemenitejšega slovenskega mecena!

Sedaj sem živel,

Bil sem gospod.

* * *

Čudna megla me je okrožala; postala je vedno svetlejša; razločil sem okno; skozi njega je sijalo jutranje solnce.

Tam v kotu je bilo par šolskih knjig, v hlačenem žepu pa so bili trije krajcarji.

Sanjalo se mi je.

(Iz Celovca) [Nad 4000 kričačev pred bogoslovnicami] Okolu osme ure zvečer dne 29. t. m. je nastal pred tukajšnja bogoslovnicca grozen, vse pretresujoči hrušč in strahoviti huronski krik. Nad 4000 glav razburjenega in od tukajšnjega magistrata in nahujkanega ljudstva privrelo in trlo se je od rotovža po Starem trgu v Bogoslovne ulice. Med ljutimi razdivjanji bila je pač večina mestnih barab, a videl in slišal si tudi razne takozvane olikance in kulturonošce višjih stanov, ki so vzdigovali stisnjene pesti proti bogoslovnici prav huronsko kriče in žvižgoč. „Proč s popi! Proč s črnimi!“ so na vse grlo kričali ter s kamenjem in snegom pobijali okna bogoslovnice. Posebno obžalovanja vredno je, da med temi divjaki ni nedostajalo celo majhnih šolarčkov in mlečnozobih gimnazijcev in realcev. Pred bogoslovniškimi vrati so zautili ogenj, izlivši na na tlak smolo in petrolej in svital plamen je razsvetljeval celo ulico ter grozno odseval od nasprotnih hiš; k sreči ni imel hudih posledic. Ko so se divje trume naveličale psovstva na „črne“ in ker so bogoslovniške stene ostale neme, jela se je drubal med krikom in vikom pomikati proti škofovski palači in Elizabetinskemu samostanu, kjer je na isti način demonstrirala. Da so vse te izgrede provzročili in nasnovali ali se vsaj s tem vjemali tukajšnji mestni očetje, sme se pač iz tega sklepati, ker so bila vsa okna zasebnih in tudi javnih hiš in poslopij s svečami in svetilnicami razsvetljena; tudi redarja ni bilo nobenega videti. Oblasti torej same podpirajo demonstracije — revolucijo. Isto velja celo o tukajšnjih šolskih oblastih, kar se je že v nedeljo, dne 28. t. m. v najlepši luči pokazalo. Ko se je namreč znani kričač Dobernik pripeljal v Celovec, ga je ogromna množica pričakovala na kolo dvoru ter ga z največjim navdušenjem, „heilo“-klici, „hoch Dobernik!“ „Hoch Wolf“ — „Pereat Badeni“ pozdravila. Tu je bila zastopana skoro vsa gimnazijska in realna mladež z nemškimi svojimi profesorji, zadnji celo v cilindrih! Pred rotovžem je drubal zapela (?) z največjim navdušenjem „Die Wacht am Rhein“ in „Das deutsche Lied“ — Kam jadramo?! —ž—

(Iz St. Vida nad Ljubljano.) Naše katoliško društvo rokodelskih pomočnikov letos kaj lepo napreduje. O tem nas je posebno prepričala krasna veselica, katero je priredilo v nedeljo 21. nov. v zabavo svojim udom in domačemu občinstvu. — Pohvaliti nam je najpreje naš izborni pevski zbor, ki je pod vodstvom gosp. nadučitelja Janko Zirovnika krasno milo pel tri zelo priljubljene domače pesni katere je občinstvo poslušalo z vidnim navdušenjem in zadovoljnostjo. Bolj izvežbanega in lepše ubranega mešanega zbora ne dobiš kmalu na deželi. — Prav tako nas je razveselila druga točka veselice, namreč šaloigra „čevljar“. Mladi igralci, udje društva, so zastopali svoje vloge točno in vseskozi izvrstno, kakor da bi bili vsak dan na odru. Domačemu občinstvu, katero seveda ni vajeno gledališča, je napravila igra mnogo zabave in šale. Kdor se že dolgo ni smejal, se je moral nocoj pri tej igri nasmejati pošteno, če je le „božji“.

(Slovenski krščansko-socijalni delavski zvezi v Ljubljani) so pristopili kot podporni člani: č. gospod Martin Škerjanc, kaplan v Zagorju ob Savi; č. g. Jakob Gruden, župnik v pokouju; gg.: Fran Pavšner, krojaški mojster, Fran Zorec, molar, Helena Jaklič in Jera Palovec iz Ljubljane. — Na sv. Stefana večer priredi »Zveza« velik zabaven večer združenih krščansko-socijalnih društev ljubljanskih.

(Nevarno zbolel) je č. p. Avgustin Velec, gvardijan oo. kapucinov v Reki. Priporoča se blagohotno v sveto molitev.

Društva.

(Društvo zdravnikov na Kranjskem.) Vabilo k 36. rednemu občnemu zboru v petek dne 3. decembra ob 7. uri zvečer v klubovi sobi hotela „pri Slonu“. Zbor je sklepčen, ako je najmanj 12 udov navzočih. — Dnevni red: 1. Letno poročilo, računski zaključek in proračun za l. 1898. 2. Poročilo o Löschnerjevi ustanovi. 3. Volitev načelnštva in revizorjev za letne račune. 4. Določitev časnikov. 5. Predlogi. — V zadnji mesečni seji izvoljena enketa predložila bode občnemu zboru več predlogov. P. n. društveniki blagovolé naj tedaj mnogoštevilno udeležiti se zborovanja. Predlogi se tikajo premembe stanovanja, kako naj se prispevki vnanjih članov uporabljajo za Löschnerjevo ustanovo, društvene knjižnice, kako povzdigniti društveno življenje. — V Ljubljani, 29. nov. 1897. — Načelnštvo društva: Dr. Fr. Keesbacher, t. č. predsednik. — Dr. V. Gregorič, t. č. tajnik.

Telefonična in brzojavna poročila.

Dunaj, 1. dec. (Telef. poročilo.) Slovansko-krščanska zveza je sklenila nastopno izjavo: Z ozirom na demisijo grofa Badenija izraža slovansko-krščanska zveza svoje prepričanje, da je obstanek sedanje parlamentarne večine potreben v interesu po njej zastopanih narodov in v interesu države. Zato izjavlja zveza, da vstraja pri večini za vsak slučaj ter naroča svoji parlamentarni komisiji, da o tem sklepu obvesti parlamentarno komisijo desnice. To je parlam. komisija zveze storila včeraj. Parlamentarna komisija večine je imela sejo, v kateri se je izrekla solidarno in jedino nasproti vladi in opoziciji. Sklenila je, vladi ne ponuditi obravnave glede parlamentarnega delovanja. Ako pa jo vlada zato naprosi, da se ž njo dogovarja, tedaj vodi desnica te obravnave po svojem skupnem zastopstvu. Jednake izjave, kakor naša zveza so izdali tudi drugi klubi desnice. Poljski klub vstraja na podlagi načel izraženih v adresnem načrtu večine pri desnici, brani hoče avtonomijo dežel, razvoj narodov, ustav. svobodo in socijalni red. V interesu države in deželá ostane poljski klub v stalni zvezi z drugimi klubi desnice. Poslanec Ebenhoch je izjavil v ime kat. ljudske stranke, da vstrajajo nepremakljivo pri desnici. Tej izjavi sta se pridružila tudi Dipauli in Zallinger s tem pogojem, da desnica poskuša sporazumljenje z opozicijo glede jezikovnih naredb. Desnica se ne brani poskusa tacega sporazumljenja, toda stavi zato pogoj, da se poprej, preden se ti dogovori ne dovrše, nikakor ne smejo jezikovne naredbe razveljaviti. — Čuje se namreč, da bi Gautsch rad preklical te jezikovne naredbe za čisto nemško ozemlje. Zaradi tega je pa desnica stavila poprej omenjeni pogoj.

Tudi opozicija je sklenila posebne izjave. Izraža namreč, da je solidarna v svojem postopanju, zahteva, da se voli drugo predsedstvo ter da se na vsak način odstrani Abrahamowicz, o katerem se govori, da bi bil v tem slučaju poklican v gosposko zbornico. Dalje opozicija zahteva, da se razveljavi lex Falkenhayn glede spremembe pravilnika in da vlada prekliča jezikovne naredbe, o drugih sklepih se še govori, a so tajni. — Gautsch se je dosedaj dogovarjal s poslanci desnice, in sicer z Dipaulijem, grofom Palffyjem in dr. Kramarjem. Govori se, da Gautsch hoče Dipaulija porabiti kot posredovalca pri obravnavah z manjšino. Vlada je v veliki zadregi. Večina je stavila svoje zahteve, manjšina svoje in nobena od njih ne odneha. Nasproti si stojita dva sovražna tabora, mej katerima naj poskuša vlada doseči vsaj modus vivendi. Kakor stvari stojé danes, je nemogoče misliti, da se doseže kako sporazumljenje. — Ako vlada odkloni zahteve desnice, tedaj je sklenila desnica, da soglasno glasuje proti nagodbnemu provizoriju. — Dr. Kramar je v pogovoru z Gautschem poudarjal, da glede predsedstva v zbornici nimata vlada in manjšina nobene pravice, staviti kake pogoje, kajti o tem odločuje povsod jedino le večina. Desnica pa je pripravljena glasovati za to, da se razveljavi lex Falkenhayn, toda le pod tem pogojem, ako levica opusti vse dejanja, ki so večino prisilila, da je glasovala za spremembo pravilnika. — Socijalni demokratje izjavljajo, da bodo predlagali voliti odsek 36 članov, ki naj preiskuje, kdo je kriv zadnjih škandaloznih dogodkov v parlamentu, ter dá parlamentu zadoščenje za sramoto. Socijalni demokratje izjavljajo, da so proti jezikovnim naredbam, ker so pristranske, zahtevajo, da se odstrani sedanje predsedstvo in prekliča sklep večine glede spremembe pravilnika. — Gautsch ne skliče državnega zbora poprej, dokler nima zagotovljene večine za nagodbni provizorij. — Poljski poslanec dr. Pientak

in grof Pininski sta odklonila vstop v ministerstvo, dokler se razmere ne pojasne.

Dunaj, 1. decembra. Čuje se, da Dipauli izstopi iz večine z devetero tirolskimi konservativci, desnica bi potem štela le 210 glasov. — Glas gre po zbornici, da vlada v soboto zaključí državni zbor ter ob enem skliča poslance k novemu zasedanju. Potem treba zbornici voliti novo predsedstvo. Tem potom se hoče vlada znebiti opoziciji nesimpatičnega predsedstva.

Dunaj, 1. decembra. „Wiener Zeitg.“ objavlja lastnoročno cesarjevo pismo na grofa Badenija, v katerem se izraža priznanje, da je grof Badeni od dne, ko se je odzval cesarjevemu klicu in sestavil novo ministerstvo, pa do dne, ko je podal ostavko celega kabineta, vedno kazal, da ga navdaja želja, z vsemi močmi, z najboljšo voljo služiti cesarju in državnemu blagru. Nadalje se izraža Badeniju najtoplejša zahvala za požrtvovalno delo ter vstrajno izpolnjevanje dolžnosti v korist celokupnosti, kakor tudi za lojalno udanost. Konečno se zagotavlja Badeniju najodkritrejša in nespremenjena naklonjenost cesarjeva. Isti uradni list objavlja nadalje cesarjevo pismo na Bilinskega, Ledeburja, Gleispacha, Glanza, Rittnerja in Guttenberga, v katerih se jim izraža priznanje ter se nanašnja odstopivšim ministrom razun Badenija, Ledeburja in Guttenberga, da se jim podele druge službe. Ministrom Ledebur, Glanz, Rittner in Guttenberg je podelil cesar red železne krone prve vrste. Konečno objavlja „Wiener Zeitg.“ lastnoročno pismo, s katerim se imenujejo ministri člani sedanjega Gautschevega kabineta.

Dunaj, 1. decembra. Cesar je vsprejel danes dopoldne bivšega ministerskega predsednika grofa Badenija v daljši zasebni avdijenci. Nato se je vršilo zapriseganje članov novega ministerstva in vsprejem skupnega kabineta. Takoj zatem je vsprejel cesar ministerskega predsednika Gautscha v zasebni avdijenci. Sekcijskemu načelniku v ministerstvu za uk in bogočastje Hartelu je podelil cesar naslov tajnega svetnika.

Dunaj, 1. dec. Danes ob desetih je novo ministerstvo zapriseglo pri cesarju. Popoldne je prišel Gautsch v zbornico ter pričel svoje obravnave z desnico. Delo se mu zelo mudi, ker hoče ogerska vlada do pondeljka vedeti, ali vsprejme avstrijska zbornica nagodbni provizorij ali ne. Desnica ima malo upanja, da bi se to moglo zgoditi.

Dunaj, 1. decembra. Novo ministerstvo je uradniško. Razun Gautscha in Welsersheimba so sami sekijski načelniki. Wittek je bil že trgovski minister, jednako Böhm že finančni minister. Ministerstvo je birokratično. O pravosodnem ministru Ruberju pravijo, da je liberallec, naučni minister grof Latour se nagiblje bolj na konservativno stran.

Dunaj, 1. decembra. Mestni zbor je sklenil izreči cesarju vdano zahvalo, da je vsprejel demisijo Badenijevo, ter pričakuje od novega ministerstva, da razveljavi jezikovne naredbe in z odstranitvijo Falkenhaynovega predloga glede spremembe pravilnika omogoči zopet plodonosno parlamentarno delo, ter konečno obžaljuje, da so tudi klerikalni poslanci sodelovali pri nasilni spremembi pravilnika. Tudi izreka obsodbo, da so policaji prišli v zbornico ter ondi silo delali poslancem.

Dunaj, 1. decembra. Agrarni kongres, ki se je danes sešel, se je takoj razšel. — Nemci so izjavili, da v tako razburjenih časih ni mogoče misliti na kakovo uspešno posvetovanje ter so predlagali, da se kongres razide. Predsednik Lobkovic je dal ta predlog na glasovanje in večina nemških zastopnikov je vsprejela konec.

Praga, 1. decembra. Dr. Rieger je izdal danes oklic na češki narod, v katerem pravi: Zopet smo na razpotju dveh dob v političnem življenju naše države. Sedanja kriza kaže, da ne zadostuje poštena volja

